

Årsmøte i et jubileumsår

Hjertelig velkommen til årsmøte i Norske kirkeakademier! I år er vi 78 deltakere fra ikke mindre enn 37 akademier. Dette er en stor og gledelig økning fra i fjor.

Vi er inne i et jubileumsår som preger hele Norge. Vi har alle hørt om «mirakelåret», mange akademier har allerede hatt, og andre planlegger å ha, arrangementer som kretser rundt begivenhetene i 1814, om Grunnloven og demokratiet. Grunnlovsjubileet gir mange anledninger til ettertanke refleksjon. Mye av feiringen så langt har vel hatt et preg av selvgratulasjon og kanskje en viss nærsynthet. Mens nordmenn tenker «1814», er det «1914» og hundre-årsminnet for utbruddet av første verdenskrig som står i fokus i de aller fleste utland; krigen som med god grunn er kalt det 20. århundres urkatastrofe.

Kirkens rolle i 1814 er blant de temaene som har vært diskutert i vinter. Prins Christian Frederiks brev til biskopene 19. februar 1814, brevet som satte i gang hele prosessen som førte til valg av eidsvollsmenn, begynte med ordene «Den bedste Begyndelse til Alting, er at begynde med Gud. Fra Ham kommer Velsignelse, naar Vi gjøre hvad Ret er.» Det var som følge av dette brevet at det ble svoret «folkeed» og holdt valg i landets kirker i ukene som fulgte, og noen har tolket dette som et vitnesbyrd om at kirken stod i første rekke i kamp for folkestyre og selvstendighet. Mer sakssvarende ville det nok være å innse at det ikke fantes alternativer. Kirken utgjorde det finest forgrenede apparatet enevoldsstaten hadde, og kirkene var de eneste mulige valglokalene i de aller fleste bygder. Og kirken fulgte signalene ovenfra, som den var vant til, selv om signalene egentlig innebar et opprør. «Jeg stoler ved denne, som ved alle Leiligheder, paa Præsteskabets gavnlige Indflydelse paa Almuen, til at opflamme dens varme Følelse for Fædrelandets den gode Sag», skrev Christian Frederik, og han ble ikke gjort til skamme.

Kirkeakademibevegelsen er kanskje mindre lydig, men den vil i alle fall være et bindeledd mellom kirke og øvrig samfunnsliv. Dette er både fordi kirken gjennom tusen år har vært en av de fremste kulturformidlere i Norge, men også fordi kirkens budskap alltid utfordrer makthavere og samfunnets verdigrunnlag. Dette blir ikke mindre viktig i dag når samfunnet preges av verdimessig pluralisme. Derfor er det selvsagt at kirkens og religionens rolle i det moderne Norge er tema også for oss. NKA ble utfordret til å være med på å markere

grunnlovsjubileet, og stod for tre uker siden vertskap for en konferanse om «religion og nasjon» under overskriften «Et større 'vi'»?

Årsmøteseminalet vårt i morgen handler ikke direkte om 1814, men vel om det norske vi-et. Utgangspunktet er at Norge i dag er et kulturelt og religiøst svært mangfoldig samfunn, samtidig som det er et samfunn hvor kulturarv og kulturarvsforvaltning får stadig mer oppmerksomhet. Kulturarv har i fortiden vært brukt til å konstruere eksklusive identiteter, vi-er – hvordan bør den forvaltes i et samfunn som tar mål av seg til å være både kultur- og livssyns-åpent og mangfoldig? Dette angår i høy grad vår bevegelse, som insisterer på at den er en del av «den kulturelle grunnmuren» i bygd og by, samtidig som vi insisterer på dialog og kritisk samtale. Er det en motsetning mellom hva vi gjør og hva vi sier? Til å hjelpe oss å orientere oss om kulturarv og mangfold, har vi Gazi Özcan, lederen av Nettverk for minoriteter og kulturelt mangfold; Terje Nordby, forfatter og mytekalendermann; og Anne Enger, leder av Engerutvalget hvis utredning kom i fjor. Jeg gleder meg til å bli klokere.

I 1814 var det norske vi-et massivt og selvsikkert luthersk. Først i 1845 kom Dissenterloven, som nølende tillot fri religionsutøvelse for andre kristne tros-samfunn, men enda hundre år senere stod over 96 % av nordmennene i statskirken. Kirkeakademibevegelsen i Europa sprang derimot ut av et ønske om å arbeide for dialog og forsoning etter andre verdenskrig, også over konfesjons-grenser, og Norske kirkeakademier er i dag økumenisk. På dette årsmøtet vil vi fokusere på hva dette innebærer, og Knut Refsdal, generalsekretær i Norges Kristne Råd, har takket ja til å innlede om dette for oss senere i dag. Økumenik-ken er i alle fall et felt hvor vi kan se at dialog virker. De jesuittskeptiske Eidsvollsmennene ville vel neppe ha trodd det, om noen hadde fortalt dem hvilken teologisk tilnærming som skulle komme mellom katolikker og lutheranere. I dag, 200 år etter at katolikkene var utestengt fra riket, gleder vi oss over at Norges kristne råd ledes av en katolikk (og vinner av Brobyggerprisen), søster Else Britt Nilsen. Og når vi om få år, i 2017, skal vi feire 500-års jubiléet for reformasjonen, vil vi også feire de betydelige tilnærminger som har skjedd mellom lutheranere og katolikker de siste 50 år. (Felleserklæringen om rettferdiggjørelse ved tro fra 1998 og *From Conflict to Communion* fra 2013).

Vi skal snart ta for oss NKAs årsmelding og årsplan. Her skal jeg bare nevne noen få ting. 2013 var Kristins første hele år som generalsekretær. Etter en periode uten full og permanent bemanning har vi nå et velfungerende sekretariat.

Vi er altså, gledelig nok, fortsatt i vekst. Samtidig er det et faktum til ettertanke at vår grunnbevilgning fra Kulturrådet er blitt stående på stedet hvil i kronebeløp, slik at det er snakk om en reell nedgang, om ikke så stor. Slik sett blir det spennende å se hva myndighetene konkret mener med at det skal satses på frivillighet! Her har vi den samme utfordringen som vi lenge har hatt: At vi er nesten alene på nasjonalt plan med å drive den virksomheten vi gjør, og at mange ikke vet om oss.

Dette siste er vi i ferd med å gjøre noe med. Vi satser kraftig på informasjonsarbeid. En omlegging og fornyelse av NKAs nettsider blir nå i vår endelig realisert, etter å ha vært på blokken i flere år. Det skal både være et utstillingsvindu og gi redskaper til å lette kontakten mellom akademiene innbyrdes og med sekretariat og styre. Samtidig skal vi prøve ut mulighetene vi har til å gjøre innholdet i kjernevirksomheten vår synlig og tilgjengelig på nye måter, kanskje ved å legge ut foredrag i kirkeakademi-regi på nettet. Når jeg blar gjennom programmene for medlemsakademiene, blir jeg hver eneste gang slått av hvor mye spennende, tankevekkende og aktuelt som skjer. Programmene våre – foredragene, konsertene, seminarene og mye annet – er edelsteinene våre, og vi må sørge for å få dem til å funkle for flere! – Kristin kommer til å presentere satsningen vår på informasjonsarbeid på søndag formiddag.

Kulturarvsformidling og økumenikk er allerede nevnt, men andre utfordringer står i kø.

- Vi er i en situasjon hvor vi ser synkende oppslutning om kirkelige handlinger, samtidig som det skrives og snakkes mer om religion i offentligheten enn på lenge. Bl.a. har vi intense debatter om religionens plass i det offentlige rom, og om religionskritikk og apologetikk. Vi trenger klare og reflekterte bidrag fra kristent hold. Frimodighet er kanskje et ord vi bør pusse støvet av. Det er ikke mange uker siden en kristen kronikør på NRKs nettsider fortalte hvordan hun snudde bibelen i bokhylla når hun fikk gjester (<http://www.nrk.no/ytring/flaut-a-vaere-kristen-1.11508161>). «Er man religiøs blir man automatisk forklaring skyldig», skrev hun, og er langt fra den eneste som har opplevd å bli regnet som åpenbart ikke meningsberettiget i mange debatter fordi hun var «religiøs». Men vi må tørre å gå mot strømmen. «En død ting kan flyte med strømmen, men bare en levende kan gå mot den,» som G.K. Chesterton sa en gang. Det var samme mann som påpekte, for noe

over hundre år siden, at den moderne verden er full av folk som holder så hardt på dogmene sine at de ikke en gang vet at de er dogmer.

- Norsk kirkeliv, i økumenisk forstand, er i svingning. Den norske kirke har ikke helt kommet på det rene med hva det innebærer at den ikke lenger er statskirke, men ifølge Grunnloven en «folkekirke». Og alle de andre kirkene er heller ikke kommet på det rene med hva det innebærer. Noen ikke-lutherske kirkesamfunn, først og fremst katolikkene, opplever en rask vekst på grunn av innvandring. Dette påvirker og utfordrer både kirkelandskapet og storsamfunnet – og det gjenspeiles i årets Brobyggerpris! Vi er glad for det betydelige arbeidet som gjøres i regi av Flerkulturelt kirkelig nettverk.
- Menneskeverdet utfordres på mange måter. Stikkord er sorteringssamfunn, aktiv dødshjelp, asylpolitikk, tigging, bioteknologi og mange fler. Faktisk er det skremmende mange fler.
- Og sist – men ikke mindre viktig – vi står overfor kritiske miljøutfordringer. Kirkene har de senere årene intensivert sitt arbeid for å verne om skaperverket, og nye allianser er etablert mellom ulike kirker, misjonsorganisasjoner, andre trossamfunn, miljøbevegelsen og andre aktører. For de lokale kirkeakademiene ligger det her muligheter til å utvide sitt kontaktfelt og invitere inn nye grupper i lokalsamfunnet til samarbeid.

Vår bevegelse er forpliktet på dialog, fordypning, meningsbrytning og åpne samtaler. I de nevnte og mange andre saker gjelder at NKA representerer en unik stemme i den offentlige debatten. Det er opp til oss å gjøre den hørt.

Godt årsmøte!